

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tampereen kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä, joka koskee hallinnon sähköisten palvelujen yhteisistä tukipalveluista annetun lain muuttamista (yksityiset digipostipalvelut).

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että sähköisen asioinnin kehittämisessä kuntalaisen asema turvataan ja vastuunjako toimijoiden välillä selkeytetään. Hallituksen esitysluonnoksessa on useita myönteisiä tavoitteita, mutta nostamme esiin seuraavat huomiot:

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että esityksessä turvataan kuntalaisten oikeusturva kaikissa tiedoksiantotilanteissa. Ehdotettu malli, jossa tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi, vaikka yksityisessä katseluohjelmassa olisi häiriö, sisältää merkittävän riskin. Yksityisen katseluohjelman tekninen häiriö ei voi johtaa kuntalaisen oikeudenmenetykseen. DVV:n ylläpitämään taustapalveluun tulisi lisätä velvoite rekisteröidä katseluohjelmassa tapahtuvat virheet, jotka toimivat selvityspohjana mahdollisissa oikaisupyyntötilanteissa.

Tampereen kaupunki pyytää kiinnittämään huomiota ehdotuksen ongelmakohtiin rekisterinpitäjyyden ja tietojen käsittelyn osalta.

Suomi.fi -viestien kokonaisuuden rekisterinpitäjä on DVV ja palveluntarjoajia valvoisi DVV ja liikenne- ja viestintävirasto. Ehdotetussa tukipalvelulain 2 b -luvussa säädettäisiin palvelutuottajana toimivan Digi- ja väestötietoviraston toimivallasta ja oikeudesta valvoa palveluntarjoajien toimintaa. Valvontaa koskevien säännösten tarkoituksena on varmistaa, että palveluntarjoajat noudattavat niille katseluohjelman tarjoamisesta aiheutuvia velvoitteita ja vaatimuksia ja että tätä pystytään myös valvomaan.

Kuitenkin luonnoksessa esitetään myös, että tiedoksiantava viranomainen, so. kaikki Suomen viranomaiset, DVV ja digipostipalvelu muodostaisivat henkilötietojen käsittelyssä ketjun, jossa tiedoksi antava viranomainen olisi rekisterinpitäjä, DVV henkilötietojen käsittelijä ja digiyritys henkilötietojen alikäsittelijä. Henkilötietojen käsittelystä olisi sovittava yhtäältä käyttäjäorganisaatioiden ja Digi- ja väestötietoviraston välillä sekä toisaalta Digi- ja väestötietoviraston ja yksityisten digipostitoimijoiden välillä. Mikäli rekisterinpitäjänä toimiva käyttäjäorganisaatio ei pystyisi sopimaan henkilötietojen käsittelystä tai siinä käytettävistä alikäsittelijöistä palvelutuottajan kanssa, olisi sen haettava tukipalvelulain 7 §:n mukaisesti poikkeusta käyttövelvolli-suuteensa.

Vastuutusketju, jossa tiedoksi antava viranomainen olisi vastuussa sellaisen yksityisen yrityksen henkilötietojen käsittelystä, jonka kanssa Suomi.fi-viestikokonaisuudesta vastuussa oleva toinen viranomainen on tehnyt sopimuksen, vaikuttaa erikoiselta. Onko ajatuksena, että jokaisen Suomen viranomaisen olisi sovittava henkilötietojen käsittelystä tässä ketjussa ja tätä varten varmistuttava DVV:n ja digipalveluyrityksen välisten sopimusten asianmukaisuudesta?

Tiedoksi antava viranomainen on lakisääteisesti veloitettu käyttämään DVV:n Suomi.fi-viestipalvelua, ja se tarvitsisi DVV:n luvan irrottautuakseen sopimuksesta, jonka DVV on tehnyt sen palvelujen tarjoamisesta yksittäisen yrityksen kanssa.

Tiedoksi antavilla viranomaisilla ei ole käytännön mahdollisuuksia valvoa Suomi.fi-viestien rajapinnassa toimivien digiyritysten toimintaa. Muutoinkin ajatus näiden digiyrityksen asemasta alikäsittelijänä on tosielämälle vieras; kyse on tietojen luovuttamisesta. Vertailun vuoksi: kun tiedoksi antava viranomainen antaa paperisen kirjeen postin kuljetettavaksi, posti ei ole tiedoksi antavan viranomaisen henkilötietojen käsittelijä eikä tiedoksi antavan viranomaisen val-vonnassa. Tiedoksi antava viranomainen ei valvo postin henkilötietojen käsittelyä käyttäessään postin palveluja suoraan eikä silloin, kun käytössä on ns. TKJ-palvelu.

Toinen vertailukohta: kun asiakas nykyisin, voimassa olevan lain mukaan, ilmoittaa sähköisen osoitteen tiedoksiantoa varten, kyseinen sähköinen osoite (esim. sähköpostiohjelma) ei ole tiedoksi antavan viranomaisen henkilötietojen käsittelijä taikka tiedoksi antavan viranomaisen valvonnassa.

Kun tiedoksiantoja käsittelee useampi toimija (kaupunki, DVV, yksityinen palveluntarjoaja), kasvaa tietoturva- ja tietosuojariskien todennäköisyys. Siksi esitysluonnoksessa tulisi täsmentää tietoturvan ja tietosuojan vähimmäistasot sekä auditointivelvoitteet ja roolitukset (rekisterinpitäjä, henkilötietojen käsittelijä, alikäsittelijä) kattaen koko prosessin. Lisäksi tiedoksiannon oikeusvarmuuden toteutuminen yhdenmukaisesti kaikissa katseluohjelmissa kaikkien toimitettujen tiedoksiantojen, herätteiden ja kuittausten osalta.

Huoltovarmuuden, häiriötilanteisiin varautumisen sekä varajärjestelyiden osalta ehdotusta olisi syytä täsmentää esimerkiksi tilanteiden varalta, joissa yksityinen toimija poistuu markkinoilta, yksityisessä ratkaisussa on toistuvia vakavia virhetilanteita tai yksityinen omistaja siirtyy sellaisen tahon omistukseen, ettei viranomaisviestien välittäminen palvelun kautta ole mahdollista.

Tämän esityksen ja HE 124/2025 vp kokonaistavoitteita kannattaisi tarkastella yhteen ja täsmentää niiden tavoitetilaa. Lausuttava esitys muuttaa HE 124/2025:n tavoitetta siitä, että jatkossa kaikki viranomaisposti olisi luettavissa yhdestä ja samasta sähköisestä postilaatikosta. Viranomaisella ja yrityksillä voisi olla päällekkäisiä tehtäviä (ks. tästä PeVL 93/2022 vp) ja hallinnon asiakkaalla voisi nähtävästi olla useampia sovelluksia käytössä Suomi.fi-viestien lukemiseen yhtä aikaa. Näiltä osin ehdotusten perusteluihin kannattaa kiinnittää huomiota.

Tässä esitysluonnoksessa todetaan, että lakiesityksellä lisättäisiin ihmisten mahdollisuuksia päättää heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskevien viranomaisten asiakirjojen vastaanottotavasta ja todetaan jopa, että esityksellä tehostetaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon toteutumista. Jo voimassa olevan lain mukaan asiakas voi ilmoittaa tiedoksi antavalle viranomaiselle, mitä sähköistä osoitetta/yhteystietoa haluaa tiedoksiannoissa käytettävän. Esityksessä HE 124/2025 vp käytetään käsitettä sähköinen osoite. Jatkossa tilanne olisi muutoin käytännössä lähes samanlainen kuin nykyisin, mutta tiedoksi antava viranomainen ja asiakas eivät voisi sopia asiasta suoraan, vaan välissä on esityksessäkin varastointipalveluksi kutsuttu DVV (s. 51).

Mahdollisuus käyttää useita postilaatikoita lisää palvelusta tiedottamisen ja tarjottavan digituen tarvetta. Esityksessä olisi hyvä selkeyttää, kuka vastaa käyttäjien neuvonnasta ja miten tämä työ resursoidaan. Käytännössä valtio on ulkoistanut digituen kuntien ja kolmannen sektorin hoidettavaksi, ja ehdotus tulee kasvattamaan tätä työmäärää. On myös huomioitava, että olemassa olevissa digituen palveluissa on huomattavia alueellisia eroja, eivätkä kansalaiset ole näin yhdenvertaisessa asemassa.

Lisäksi on huomattava, että viranomaistiedoksiantojen vastaanottajana hallinnon asiakas ei ole kuluttaja. Kyse on esityksessäkin tehdyn analyysin mukaan sellaisesta kiinteästi julkiseen hallintotehtävään kytköksissä olevasta tehtävästä, joka on osa palvelutuottajalle säädettyä julkista hallintotehtävää (esitysluonnoksen s. 53–54). On todettava, että ei edes ole aivan yksiselitteistä, onko kyse vain avustavasta tehtävästä.

Esitysluonnoksen mukaan DVV siirtäisi tehtävänsä hoitoa yksityisille yrityksille (s. 51). Kyse ei siis ole julkisen hallintotehtävän subdelegoinnista. Subdelegoinnin käsittely esityksessä on harhaanjohtavaa (s. 81).

Yhteenveto: Tampereen kaupunki pitää esitystä tärkeänä edistysaskeleena sähköisessä asioinnissa, mutta pyytää jatkovalmistelussa kiinnittämään huomiota esiin nostettuihin kohtiin.

Koivisto Kirsi
Tampereen kaupunki - Konsernijohtaja 30.1.2026